

АГУУЛГА

НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ. ТӨСЛИЙН ТУХАЙ ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА	3
1.1 Төслийн ерөнхий мэдээлэл	3
ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ. ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖИЖ БУЙ НУТГИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГЭМ ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА	5
2.1 Газрын гадарга	5
2.2 Цаг уур.....	5
2.3 Агаарын чанар	5
2.4 Усан орчин	6
2.5 Хөрсөн бүрхэвч.....	6
2.6 Ургамлан нөмрөг	6
2.7 Амьтны аймагт нөлөөлөх байдал	6
2.8 Түүх соёлын дурсгалт зүйлс	7
ГУРАВДУГААР БҮЛЭГ. ТӨСЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧИНД ҮЗҮҮЛЭХ ГОЛ БОЛОН БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛӨЛ	8
3.1 Байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний тухай ерөнхий удирдамж.....	8
3.2 Төслийн болзошгүй сөрөг нөлөөлөл, үргэлжлэх хугацаа, эрчим	8
3.3 Төслийн байршил, шийдэлтэй холбоотой болзошгүй нөлөөлөл	10
3.4 Гол сөрөг нөлөөллийн үнэлгээ.....	11
ДӨРӨВДҮГЭЭР БҮЛЭГ. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	15
4.1 Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	16
4.2 Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө	19
4.3 Байгаль орчныг дүйцүүлэн хамгаалах төлөвлөгөө	19
4.4 Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төлөвлөгөө	20
4.3 Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	20
4.4 Осол, эрсдэл, удирдлага зохион байгуулалтын менежментийн төлөвлөгөө.....	20
4.5 Хог, хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө	20
4.6 Байгаль орчны төлөвлөгөөт аудит хийлгэх хуваарь.....	21
4.7 Орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөр	22
4.8 Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжилтийг нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах хуваарь	24
4.9 2026 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний нийт зардал.....	24

ЗУРГИЙН ГАРЧИГ

Зураг 1. Төсөл хэрэгжих газрын зураг.....	3
Зураг 2. Жонш ялган ангилах үйлдвэр	4
Зураг 3. Уурхайн талбайн суваг шуудуу.....	4
Зураг 4. Шаварт-өнгөт чулуу олборлосон байдал	19
Зураг 5. Мониторингийн цэгийн байршил	23

ХҮСНЭГТИЙН ГАРЧИГ

Хүснэгт 1. Болзошгүй нөлөөллийн хэлбэр, үргэлжлэх хугацаа, эрчим нь нөлөөллийн төрөлтэй уялдах нь.....	8
Хүснэгт 2. Төслийн нөлөөллийн үр дагаврыг тооцох нь	10
Хүснэгт 3. Байгаль орчинд үзүүлэх болзошгүй нөлөөлөл	12
Хүснэгт 4. Хог хаягдлыг дахин боловсруулах байгууллагуудын жагсаалт.....	12
Хүснэгт 5. Аюултай хог хаягдлыг тээвэрлэх цуглуулах хадгалах дахин боловсруулах устгах, экспортлох үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрөлтэй ААН /2018-2024/.....	13
Хүснэгт 6. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө.....	16
Хүснэгт 10. Осол, эрсдэл, удирдлага зохиог байгуулалтын менежментийн зардал	20
Хүснэгт 11. Хог, хаягдлын менежментийн арга хэмжээ, зардал	20
Хүснэгт 13. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн зардал.....	22
Хүснэгт 14. Хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн хяналтын цэгийн солбицол	23
Хүснэгт 15. Олон нийтийн оролцоог хангах төлөвлөгөөний зардал	24
Хүснэгт 16. Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний зардлын тооцоо.....	24

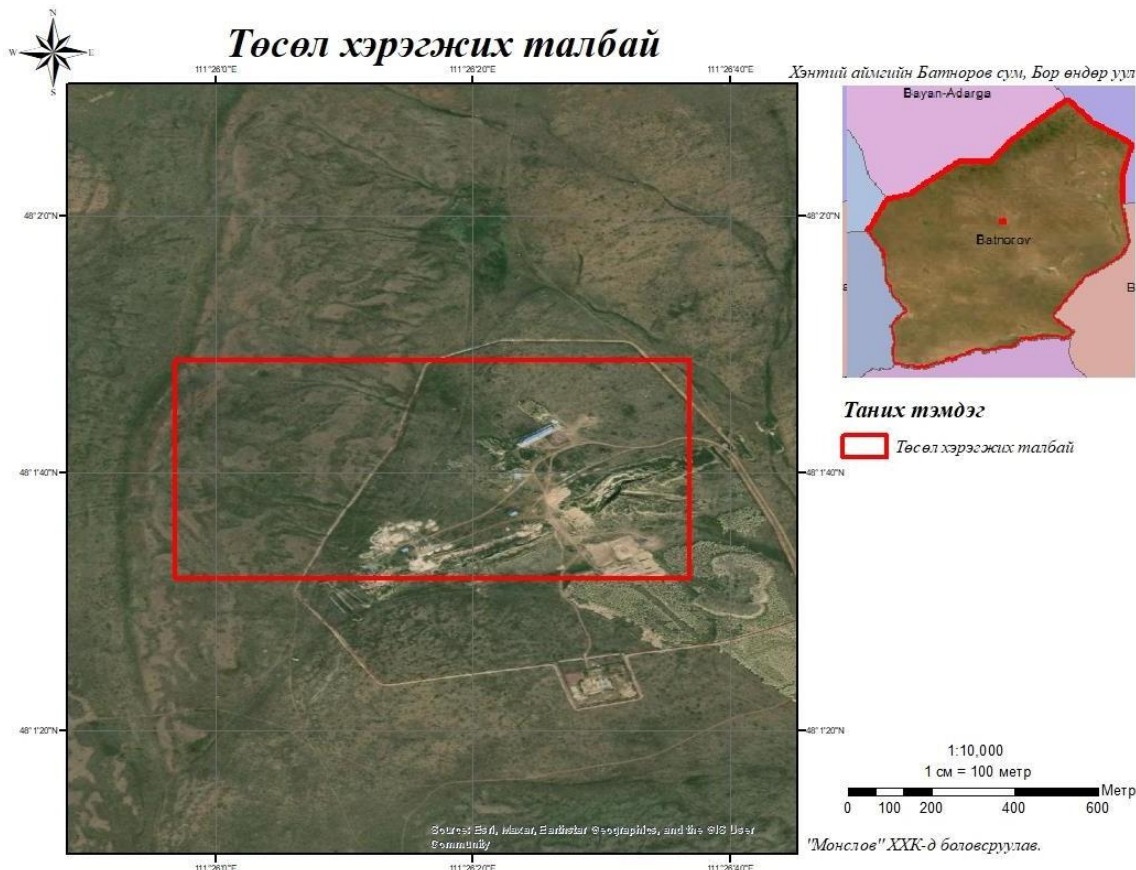
НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ. ТӨСЛИЙН ТУХАЙ ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

1.1 Төслийн ерөнхий мэдээлэл

№	Үндсэн үзүүлэлтүүд	Тайлбар
1	Төсөл хэрэгжүүлэгч байгууллага	“Бор-Өндөр уул” ХХК
2	Төсөл хэрэгжүүлэгчийн хаяг	Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 26-р хороо, Тайм Товер, 219-р байр, 43 тоот
3	Төслийн нэр	Хэнтий аймгийн Батноров сумын нутагт орших “Хавтгай-1” нэртэй хайлуур жоншны ордыг ашиглах
4	Хүчинтэй хууль эрхзүйн баримт бичгүүдийн жагсаалт	Аж ахуйн нэгжийн улсын бүртгэлийн гэрчилгээ: Улсын бүртгэлийн дугаар: 9019058021 Регистрийн дугаар: 5025397 2. Ашигт малтмал ашиглах тусгай зөвшөөрөл: Дугаар: 12619А Талбайн хэмжээ: 43 га Талбайн нэрлэбэр: MV-012619
5	Ордын геологийн бодит (B+C) нөөц	291.208 мян.тн
6	Ордын үйлдвэрлэлийн нөөц	В зэрэглэлээр 173.855 мян.тн
7	Уурхайн жилийн хүчин чадал	30 мян.тн
8	Ордын ашиглалтын хугацаа	6 жил

Төслийн байршлын цэгийн газарзүйн солбицол:

№	Угтраг	Өргөрөг
1	111° 26' 56.86"	48° 01' 31.83"
2	111° 25' 56.86"	48° 01' 31.83"
3	111° 25' 56.86"	48° 01' 48.81"
4	111° 26' 56.86"	48° 01' 48.83"

Зураг 1. Төсөл хэрэгжих газрын зураг

Зураг 2. Жонш ялган ангилах үйлдвэр

Зураг 3. Уурхайн талбайн суваг шуудуу

ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ. ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖИЖ БУЙ НУТГИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГЭМ ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

2.1 Газрын гадарга

Ордын дүүрэг нь Төв Монголын атираат системийн Хойд Хэрлэнгийн структур формацийн бүсийн Эрээн давааны хэсэгт, Бэрхийн хайлуур жоншны хүдэржилтийн бүсэд оршино. Геологийн тогтоц нь түрүү палеозойн гранитууд болно. Хүдэр дэхь жонш нь агуулагч чулуулгийн хувьд төвийн хэсэгтээ Бор-Өндөрийн комплексийн триасийн настай лейкократ биотиттэй гранит чулуулаг, баруун хойт жигүүртээ пермийн настай риолитоос тогтоно. Орд газар нь өмнөд Улзын зүүн өмнөд сав газрын хагаралын хүчтэй түрэлтийн дүнд үүссэн кварцийн төрлийн дэл хад палеозойн Харзын голын тектоникийн уналтын бүстэй хиллэн оршдог.

Газрын гадарга хөрсийг элэгдлээс хамгаалахын тулд орчиндоо мод, сөөг тарих, олон наст ургамал тарих, уурхайн эргэн тойронд хөрсний элэгдлээс хамгаалах өдөр тутмын анхаарал тавих нь зүйтэй. Эдгээр талбайн хөрс тэнд явуулж буй ажил, үйлчилгээнээс хамааран шингэн, хатуу хог хаягдлаар бохирдох үндэстэй. Зөвхөн уурхайн орчинд буй болох ахуйн хог хаягдлыг тооцож үзэхэд тэнд эко бохирын цэг шинээр байгуулах, хаягдал тосны сав хадгалах цэг байгуулах шаардлагатай.

Үйлдвэрлэлийн зориулалтаар ашиглаж байгаа (тосгон, уурхай, шатахуун хадгалах-түгээх цэг, ус татамжийн байгууламж) объектуудад Монгол улсын ариун цэврийн хуулийг мөрдөж ажиллах хэрэгтэй. “ШТМ-ын агуулахын талбайг хатуу хучилттай болгож газрын гадарга бохирдохоос сэргийлэх шаардлагатай.

2.2 Цаг уур

Хэнтий аймаг- Хэнтийн нурууны зүүн захын дундаж өндөр салбар уулс Онон-Улз Хэрлэн голын сав ухаат талархаг нутгийг эзэлсэн 83 мянган км² нутагтай. Аймгийн баруун талаар далайн түвшнээс дээш 2451м хүртэл өргөгдсөн Бага Хэнтий уул, Дэлгэрхаан уул /2110 м/, орших ба аймгийн нутгийн төв хэсгээр Баянхутаг уул /1580м/, зүүн талд Эрээн даваа /1438 м/ тус тус байрлаж хойноосоо урагшлах тусам улам намсан, талархаг нутагт шилжинэ. Эдгээр уул нурууд нь баруунаас зүүн тийш өргөрөгийн дагуу байрлалтай, эдгээрийн хооронд талархаг хээр, говь цөөрөм бүхий өргөн уудам хөндий үргэлжилнэ. Байгалийн бүс бүслүүрийн хувьд тайгын бүслүүр, уулын хээр, хээрийн бүс голлоно.

2.3 Агаарын чанар

Уурхайн үйл ажиллагаа болон хүнд даацын автомашины хөдөлгөөнөөс үүсэх тоос, автомашин механизмын яндангаас гарах хорт хийн хаягдал нь агаар дахь бохирдуулах бодисын агууламжийг ихэсгэнэ. Нөлөөллийн эрчмийн хувьд төслийн технологийн үе шатуудад дунд зэрэг сөрөг нөлөөтэй байна.

2.4 Усан орчин

Усан сүлжээ муу хөгжсөн, талбай түүний дүүргийн хэмжээнд байнгын устай гол, горхи ховор харин Бүрдний гол талбайгаас урагшаа 8.3 км зайтай урсан өнгөрдөг. Ордоос зүүн урагш шорвог устай жижиг нуурууд байх ба сүүлийн жилүүдэд зөвхөн зуны улиралд хур бороо ихтэй үед усаар дүүргэгдэх боловч дороо хатаж ширгэдэг болсон. Ордоос 5-6 км-ийн зайд орших, 2700-2900 л/ц ундаргатай гар ба гүний худгуудаас нутгийн оршин суугчид ахуйн хэрэгцээгээ хангадаг.

Уурхайн ашиглалт, нэвтрэлтийн ажил нэгэн зэрэг хийх, унд ахуйд хэрэглэх болон уурхайн зам талбайн тоосжилтыг дарах, ногоон байгууламж услах зорилгоор ус ашиглана. Энэхүү ундны усны хэрэгцээг гүний худгаас, тоосжилт болон ногоон байгууламжид хэрэглэх усыг шүүрлийн усаар хангахаар төлөвлөсөн. Иймд газрын доорхи усны нөөцөд нөлөөлнө.

2.5 Хөрсөн бүрхэвч

Хөрс нь өөрийн бүтэц, тархалт ба зузаанаараа харилцан адилгүй, хээр талын хүрэн, хүрэгтэр, бор шороон хөрс зонхилох бөгөөд нам дор газартаа цайвар шаргал, хужирлаг, өндөрлөг газартаа уулын хүрэн, хүрэгтэр өнгийн хөрс ялгагдана. Цайвар болон бор хүрэн, цайвар шаргал хөрс нь гол-нуурын гаралтай шавар, шавранцраас тогтоно. Хөрсний үений зузаан нь 0.1 м-ээс 0.4 м-ийн хооронд хэлбэлзэнэ. Хөрсний үе давхарга нь зөвхөн агаарын хур тунадсаар чийглэгдэх ба бусад хугацаанд их хуурай, ууршилт ихтэй байдаг. Ашиглалтын талбай нь баруун хойноос зүүн урагш чиглэлтэй бага зэргийн налуутай энгэрлэг ухаа толгодыг хамрах ба гадаргын байдал нь ерөнхийдөө ухаа –гүвээт талын шинжтэй боловч харьцангуй өндөр толгодтой. Үнэмлэхүй өндөр нь дунджаар 1200-1300м байх ба урагшлах тусам өндөр буурна. Хөрсний улирлын хөлдөлт дунджаар 10 сарын 13-нд эхлэж 2.6-3.1м хүртэл хөлдөх ба 3 сарын сүүлчээс хэсэж эхэлдэг. Эндэхийн хөрс ялангуяа хаврын улиралд чийгээр их дутагдаж, салхины нөлөөгөөр хийсч элэгдэх нь хялбар тул тоос шороогоор шуурах нь олонттой тохиолдоно.

2.6 Ургамлан нөмрөг

Тус нутгийн хэмжээнд ургамлын тархалт ерөнхийдөө сийрэг, өвслөг ургамлаар жигд биш бүрхэгдсэн. Ургамалан бүрхэвчийг бүрэлдүүлэгч гол ургамал нь шивээ, хялгана, хазаар, агь, хөмүүл зэрэг болно. Нуурын зах ба горхи, булгийн эрэг орчмоор ургамлын бүрхэвч нь арай шигүү, зарим хөндий, жалга, судаг дагаж хайлаас буйлс, яргай, бургас, ургасан байдаг.

Хайлуур жонш олборлох болон тээвэрлэлтээс үүсэх тоосжилтын улмаас ургамлын фотосинтезийн эрчим буурах, ургамлын ургах чадвар муудах, халцгай газрын хэмжээ нэмэгдэж улмаар хөл газрын ургамлууд бүлгэмдэлд түрж ихсэх зэрэг сөрөг нөлөөлөл үзүүлнэ.

2.7 Амьтны аймагт нөлөөлөх байдал

Ан, амьтнаар нилээд баялаг, элбэг тохиолдох махчин амьтдаас үнэг, хярс, дорго, мануул, чоно, мэрэгчдээс цагаан оготно, олби оготно, орог саарал, шар сүүлт, алаг даага, туулай зэргийг нэрлэж болно. Ан амьтдаас тарвага элбэг бөгөөд талбайн зүүн, зүүн өмнөд хэсгээр цагаан зээрийн сүрэг тааралдана. Дулааны улиралд тогоруу, галуу, нугас, ангир, тоодог, турлиах

нүүдэллэн ирдэг ба байнга байдаг жигүүртнээс бүргэд, хэрээ, харцага, сар, тас, шар шувуу, болжмор, ногтруу, ууль, тагтаа зэрэг шувууд, хэвлээр явагчаас могой, бусад хорхой шавжууд байна.

2.8 Түүх соёлын дурсгалт зүйлс

“Бор-Өндөр Уул” ХХК нь өөрийн хөрөнгөөр Хэнтий аймгийн Батноров сумын нутагт орших Хавтгай-1 нэртэй 43.47 га талбайд “Шинжлэх ухааны академи”-ийн “Түүх археологийн хүрээлэн”, “Палеонтологи, геологийн хүрээлэн”-тэй гэрээ байгуулж 2012 оны 6-р сарын 29, 30-нд археологийн болон палеонтологийн хайгуул судалгааны ажил гүйцэтгүүлсэн байна. Тус судалгааны дүнд тусгай зөвшөөрөлтэй талбайгаас палеонтологийн болон археологийн олдвор илрүүлээгүй байна.

ГУРАВДУГААР БҮЛЭГ. ТӨСЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧИНД ҮЗҮҮЛЭХ ГОЛ БОЛОН БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛӨЛ

3.1 Байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний тухай ерөнхий удирдамж

“Бор –Өндөр уул” ХХК-ийн “Хавтгай-1” нэртэй хайлуур жоншны ордыг далд уурхайн аргаар ашиглах төслийн хувьд байгаль орчны төлөв байдал, байгаль орчны эрх зүйн байдал зэрэг нь байгаль орчныг хамгаалах асуудалтай хэрхэн уялдах, төслийн үйл ажиллагаанд хамрах нутаг дэвсгэрийн орчны бүрдэл хэсгүүдэд төслийн хэрэгжих үе шат бүрийн үйл ажиллагааны гол нөлөөллийг үнэлэн тогтоов.

Байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээг Монгол улсын Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хууль, байгаль орчны эрх зүйн баримт бичгүүдэд тулгуурлан магадлан жагсаах, давхцуулан зураглах, загварчлалын арга, харьцуулсан судалгааны арга БОНХЯ-аас /хуучин нэрээр/ гаргасан Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын нарийвчилсан үнэлгээний аргачилсан заавар /2014/, байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээнд өргөн хэрэглэгддэг матриц зэргийг ашиглан хийж гүйцэтгэлээ.

3.2 Төслийн болзошгүй сөрөг нөлөөлөл, үргэлжлэх хугацаа, эрчим

Хүснэгт 1. Болзошгүй нөлөөллийн хэлбэр, үргэлжлэх хугацаа, эрчим нь нөлөөллийн төрөлтэй уялдах нь

Байгаль орчны үзүүлэлт	Шууд	Шууд бус	Өөрөө зохицуулагдах	Богино хугацааны	Урт хугацааны	Буцаж нөлөөлөх	Буцалтгүй нөлөөлөх	Бага зэрэг	Дунд зэрэг	Хүчтэй
1. Байгалийн төрөл зүйлийн өөрчлөлт										
Газрын доорх урсацын өөрчлөлт										
Газрын доорх усны чанарын өөрчлөлт	X				X		X		X	
Ургамлын бүтцийн өөрчлөлт	X				X		X			X
Хөрсний элэгдэл, эвдрэл	X				X		X			X
Геологийн тогтоцын өөрчлөлт	X				X		X			X
Зэрлэг амьтдын орон зай			X					X		
Уур амьсгалын (бичил) өөрчлөлт										
2. Байгалийн нөөц, ашиглалт										
Газрын гадаргын нөөц баялаг	X				X		X		X	
Бэлчээрийн байдал		X			X		X		X	
Эрдэс түүхий эдийн нөөц	X				X		X			X
Эрчим хүчний нөөц			X					X		
3. Байгаль, орчны өөрчлөлт										
Урсгал усны хэрэгцээ										
Газрын доорх усны нөөц, хэмжээ багасах	X				X		X		X	
Агаарын бохирдол		X		X		X		X		
Хөрсний эвдрэл, бохирдол		X			X	X			X	
Хорт бодис усаар дамжин хүн, амьтанд нөлөөлөх		X			X	X		X		
Дуу, чимээ шуугианы нөлөөлөл		X		X		X		X		
4. Байгалийн өнгө төрх, түүхи соёлын дурсгалт зүйл, археологи, палеонтологийн олдвор										

Хэнтий аймгийн Батноров сумын нутагт орших “Хавтгай-1” хайлуур жоншны ордыг
далд уурхайн аргаар ашиглах төслийн 2026 оны Байгаль орчны менежментийн
төлөвлөгөө

Байгалийн үзэсгэлэнт өнгө төрх өөрчлөгдөх	X				X		X		X	
Ландшафтын хэлбэр, өнгө өөрчлөгдөх	X				X		X	X		
Тусгай хамгаалалттай газар нутагт өлөөлөх										
Түүх соёлын дурсгалт зүйлд нөлөөлөх										
Археологи, палеонтологийн олдворт нөлөөлөх										
5. Нийгэмд үзүүлэх нөлөөлөл										
Дэд бүтцийн хөгжилд нөлөөлөх			X						X	
Үйлчилгээний албаны үйл ажиллагаанд нөлөөлөх			X						X	
Хүн амын орлого нэмэгдэх		X		X		X			X	
Хүн амын тоо өсөх			X							
6. Эдийн засаг, байгаль орчин										
Хувийн өмчийн болон татварын орлого өөрчлөгдөх	X				X		X		X	
Орон нутгийн орлого нэмэгдэх	X				X		X		X	
Ядуурлыг бууруулахад дэмжлэг болох		X			X			X		
Ажлын байр нэмэгдэх	X				X		X		X	
Улирлын чанартай эрэлт хэрэгцээ нэмэгдэх			X							
7. Бусад нөлөөлөл										
Шороон зам харилцаа, уурхайн машин механизмын хөдөлгөөн шилжилтээс болж хөрс эвдрэх		X			X		X		X	
Ахуйн бохир ус, нефтийн бүтээгдэхүүн хөрсөнд нэвчиж, хөрс, ба грунтны усыг бохирдуулах		X			X		X		X	
Ахуйн хаягдал, хогийн ариутгал муугаас эвгүй үнэр гарах, шавьж үржих		X		X			X		X	
Дүн	12	10	6	4	18	5	16	10	12	4

3.3 Төслийн байршил, шийдэлтэй холбоотой болзошгүй нөлөөлөл

Хэнтий аймгийн Батноров сумын нутагт орших “Хавтгай-1” хайлуур жоншны ордыг далд аргаар ашиглах төслийн байршил, техник- технологийн шийдэл, төлөвлөлт болон төслийг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаатай холбогдсон болзошгүй нөлөөллийг тодруулахын тулд магадлан жагсаах аргыг хэрэглэн үр дүнг нь доорх хүснэгтэд үзүүлэв. Төсөл хэрэгжих үеийн нөлөөллийн үр дагаврыг “бага”, “дунд”, “их” гэсэн утгуудаар тодорхойлж аль тохирохыг “Х”-ээр бөглөв.

Хүснэгт 2. Төслийн нөлөөллийн үр дагаврыг тооцох нь

Байгаль орчны асуудал	Нөлөөлөл байхгүй	Гол үр дагавар		
		бага	дунд	их
1. Төслийн байршилтай холбоотой				
Голын гольдролыг эвдэж, өөрчлөх	-			
Хүн амыг нүүлгэн шилжүүлэхтэй холбоотой асуудал	-			
Үерийн аюулд өртөх	-			
Түүх, дурсгалт газар, археологи-палеонтологийн олдворт газрыг эвдэхэд хүрэх		X		
Усан хангамж, ус хэрэглээний асуудлаар өөр байгууллагын үйл ажиллагаатай зөрчилдөх	-			
Булаг шандны усны горимд өөрчлөлт орох ба хатах, ширгэж үгүй болох аюултай эсэх	-			
2. Төслийн шийдэл, төлөвлөгөөтэй холбоотой				
Үйл ажиллагааны болон ашиглалтын чанар нь тухайн орон нутагт нийцтэй эсэх, түүхий эдийг олборлох, баяжуулах болон бохирдлын хяналтад сонгосон төхөөрөмжийн сонголтын байдал			X	
Үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлийн өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх болон ажилтнуудыг хорт хий, гал түймрээс хамгаалах, хөдөлмөр хамгааллын талаар хэрхэн төлөвлөгдсөн			X	
Хайлуур жонш олборлох үед болон уурхайгаас гарах гүний ус хамгаалах, хорт металл, нэгдлээс хамгаалах асуудал хир нийцтэй тусгагдсан, үр ашигтай ажиллах явдал хир зэрэг зохимжтой			X	
Жонш баяжуулах технологийн үйл ажиллагаанаас ус, агаар, хөрс, бохирдох, хатуу хог хаягдал болон их дуу чимээ гарах			X	
Тусгай анхаарал тавих шаардлагатай хорт хий, тоос, утаа гардаг эсэх		X		
Уурхайн үйл ажиллагааны үед гарах дуу чимээг багасгах талаар төрөлд тусгагдсан эсэх		X		
Шуурхай хяналтын үеийн хугацаа болон санхүүгийн зардлууд тусгагдсан эсэх				X
Төслийг хэрэгжүүлэх инженерчлэл, эдийн засгийн боломж, нөхцөл			X	
3. Төсөл хэрэгжих үеийн байгаль орчны асуудал				
Төслийн үйл ажиллагааны болон ашиглалтын төлөвлөгөө, санхүүжилт хир зэрэг бодитой болон шаардлага хангасан эсэх				X
Мэргэжлээс шалтгаалах өвчин болон аюулгүй ажиллагааны төлөвлөгөө, санхүүжилт бодитой эсэх				X
Хөрсний эвдрэл элэгдлийг бууруулах, орчныг тохижуулах, нөхөн сэргээх асуудал төлөвлөгөөнд хэрхэн тусгагдсан (хөрсжүүлэх, ургамал тарих, нүхийн буцааж дүүргэх)				X
Газар ашиглалтанд хохирол учруулах байдал/уухайн үйл ажиллагаа явуулах үед газар ухах, буцааж булах, тэгшлэх, нөхөн сэргээх ажлыг хамгийн бага байлгах, уурхайд хамаарагдахгүй бусад газрыг гэмтэхээс хамгаалах талаар төсөлд тусгагдсан эсэх/				X
4. Төсөл хэрэгжих үеийн байгаль орчны асуудал				

Хэнтий аймгийн Батноров сумын нутагт орших “Хавтгай-1” хайлуур жоншны ордыг
далд уурхайн аргаар ашиглах төслийн 2026 оны Байгаль орчны менежментийн
төлөвлөгөө

Төслийг хэрэгжүүлэх явцад байгалийн болон бусад нөөц баялагийг зөвтгөх аргагүйгээр гарздах	-			
Төслийг хэрэгжүүлэхдээ ядмаг нөөцийг удаан хугацааны туршид ашиглах эдийн засгийн зорилтыг хэт түргэн хугацаанд үндэслэлгүйгээр ашиглах	-			
Төслийн үр дүн нь биологийн төрөл зүйлд осолтой, аюултай байх/генфондод нөлөөлөх, ховордсон амьтан, ургамал устаж үгүй болох	-			

Төслийн байршилтай холбоотой байгаль орчны асуудал

Төсөл хэрэгжих байршлын хувьд хүн амыг нүүлгэн шилжүүлэх, гол горхины гольдролыг өөрчлөх, гадаргын усны урсац болон түүх соёлын археологийн олдворт газарт ямар нэгэн нөлөөлөл байхгүй байна.

Төслийн шийдэл, төлөвлөгөөтэй холбоотой байгаль орчны асуудал

Төсөл хэрэгжих явцад тусгайлан анхаарах тоос шороо, хорт хий ялгаруулахгүй ба төслийн үйл ажиллагаанаас үүсэх сөрөг нөлөөлөл, түүнийг бууруулах арга хэмжээнүүдийг тусгайлан тодорхойлж төсөвт зардлыг тусгасан байна.

Төсөл хэрэгжих үеийн байгаль орчны асуудал

Хайлуур жоншны ордыг далдаар ашиглах үед гарч болох аваар ослоос сэргийлж, гал түймэр, үер усны аюулаас болгоомжлох, баяжуулах үед үүсэх тоног төхөөрөмжийн эвдрэл гэмтлийг тухай бүрд нь засаж байх. Ажилчдыг хөдөлмөр хамгааллын хувцсаар бүрэн хангах, сургалтад хамруулах зэрэг ажлуудыг төлөвлөсөн байна. Хайлуур жоншны ордыг далд аргаар ашиглах тул эвдрэлд орох талбай харьцангуй бага ба үүнээс үүдэн гарах сөрөг нөлөөлөл мөн ил уурхайтай харьцуулахад бага байна.

3.4 Гол сөрөг нөлөөллийн үнэлгээ

Байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээг хийж гүйцэтгэсэн шинжээчид дээр авч үзсэн болзошгүй нөлөөллийн үнэлгээ төслийн байршил, шийдэл, төлөвлөлт, хэрэгжүүлэлттэй холбогдсон болзошгүй нөлөөллийг магадлах, жагсаах, зэрэг нь нөлөөллийн хэлбэр, үргэлжлэх хугацаа, эрчмийг тодорхойлох цаашилбал нөлөөллийн үр дагаврын үнэлгээг тогтоох боломжтой боловч экологийн тогтолцооны чухам ямар хэсэг нь илүү өртөж байгааг гаргаж илрүүлэхэд хүндрэлтэй юм.

Далд аргаар хайлуур жонш олборлон баяжуулах үед далд уурхайн хүдэр нураалт (өрөмдлөг, тэсэлгээ), далд уурхайн дотоод ачилт тээвэр, овоолго, гадаад тээвэр, гар аргаар баяжуулах зэрэг технологийн үе шаттай байна. Иймд технологийн үе шат бүрийн байгаль орчинд хэрхэн нөлөөлж буй байдлыг үнэлэхэд тохиромжтой байдаг Леополдийн матрицийн аргыг сонгон авч хэрэглэв. Энэ нь нөлөөллийн чухал байдлын зэрэглэл ба нөлөөллийн болзошгүй утгыг 1-10 хүртэл оноогоор нилээд дэлгэрэнгүй байдлаар тодорхойлно. Ийнхүү үнэлгээг өгөхдөө аль болохоор бодит байдалд тулгуурласан нарийн мэргэжлийн шинжээчдийн дүгнэлтийг үндэс болголоо. Леопольдын матрицын арга нь дараах 3 үйлдэл хийхийг шаарддаг.

Үүнд:

- Хэрэв экологийн тогтолцоонд төслийн технологийн үе шатны аль нэг үйл ажиллагаа нь нөлөөлөхөөр байвал түүнд харгалзах дөрвөлжинг ташуу зураасаар 2 хуваана.

Хэнтий аймгийн Батноров сумын нутагт орших “Хавтгай-1” хайлуур жоншны ордыг
далд уурхайн аргаар ашиглах төслийн 2026 оны Байгаль орчны менежментийн
төлөвлөгөө

- Хуваагдсан хэсгийн доод талд болзошгүй нөлөөллийн чухал байдлыг 1-10 хүртэл тоогоор үнэлнэ.
- Хуваагдсан хэсгийн дээд талд мөн 1-10 хүртэл оноогоор болзошгүй нөлөөллийн хүчтэй эсэхийг үнэлэн бичнэ. Үүнд 1 балл бол үнэлгээний хамгийн бага, 10 бол хамгийн их утга юм.

Сөрөг нөлөөллийг байгаль орчны үзүүлэлт тус бүрээр дэлгэрэнгүй авч үзлээ.

Хүснэгт 3. Байгаль орчинд үзүүлэх болзошгүй нөлөөлөл

№	Үйл ажиллагааны хэлбэр Экологийн тогтолцоо	Далд уурхайн олборлолт	Өрөмдлөг тэсэлгээ	Дотоод тээвэр	Овоолго	Гадаад тээвэр	Хүдэр баяжуулалт	Бүгд
1	Агаар	3/4	4/5	3/4	6/8	8/10	4/7	28/38
2	Хөрс	1/3	1/1	-	4/8	7/9	1/1	14/22
3	Газрын доорхи ус	6/9	1/1	1/5	1/1	1/1	-	10/17
4	Ургамал	-	-	-	4/6	6/9	-	10/15
5	Ан амьтан	-	1/2	-	-	1/3	-	2/5
6	Геологийн тогтоц	6/9	6/8	3/5	4/6	3/5	2/3	24/36
7	Байгалийн үзэсгэлэн	2/3	2/3	1/2	3/4	2/3	1/2	11/17
8	Бэлчээр	3/5	-	4/5	3/5	5/6	3/4	18/25
9	Хүний эрүүл мэнд	4/7	7/9	3/5	2/3	3/4	4/5	23/33
10	Бүгд	25/40	22/29	15/26	27/41	36/50	16/21	147/215

Дээрх хүснэгтийн мөрүүдийн нийлбэр дүнгээс харахад тус төсөл нь агаарын чанар, геологийн тогтоц, байгалийн үзэсгэлэн төрх, бэлчээр зэрэгт ихээхэн нөлөө үзүүлэхээр байна. Харин хүснэгтийн багануудын нийлбэр дүнгээс үзвэл өрөмдлөг, тэсэлгээ, далд уурхайн олборлолт, гадаад тээвэр зэрэг үйл ажиллагаанууд нь байгаль орчинд илүүтэй нөлөөлөхөөр харагдаж байна.

Хүснэгт 4. Хог хаягдлыг дахин боловсруулах байгууллагуудын жагсаалт

№	Компани нэр	Үйл ажиллагааны чиглэл	Хаяг, Холбоо барих утас
1	“Эрч гранд” ХХК	Дугуй болон дахин ашиглах бусад хаягдал, ашигласан тос, бусад хог хаягдал	Утас: 99994596
2	“Төвшин сайхан” хоёрдогч түүхий эд авах төв	Машины зай хураагуур, аюултай хог хаягдал	Утас: 88130083, 96685858
3	“Эко сойл” ХХК	Тоосжилт дарах технологиуд	www.ecosoil.mn , Утас: 77120555,
4	“Ультрасоник” ХХК	Бохир ус цэвэрлэх	Улаанбаатар хот, Баянзүрх дүүрэг, 25-р хороо, 13-р хороолол, нарны зам, Номноо хотхон, 145-р байр, Утас 77153892, info@ultrasonic.mn
5	“Гучин ус хаус” ХХК	Бохир ус зөөвөрлөх	Утас 88360036, 99077159
6	Урта камед транс ХХК	Бага оврын цэвэрлэх байгууламж	99153461, 99757006, 93336668
7	Алтан орд ХХК	Алекс загварын бага оврын цэвэрлэх байгууламж	99112786, 96162786
	Эколос ХХК	Бохирын цэвэрлэх байгууламж	9093 0233

Хэнтий аймгийн Батноров сумын нутагт орших “Хавтгай-1” хайлуур жоншны ордыг далд уурхайн аргаар ашиглах төслийн 2025 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

Хүснэгт 5. Аюултай хог хаягдлыг тээвэрлэх цуглуулах хадгалах дахин боловсруулах устгах, экспортлох үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрөлтэй ААН /2018-2024/

№	ААН байгууллагын нэр	Хуулийн заалт	Үйл ажиллагааны чиглэл	ТЗ хугацаа	Утас
1	Электрокем монгол ХХК	Хог хаягдлын тухай хуулийн 37.1.2	Хаягдал аккумулятор дахин боловсруулах	5 жил	
2	Үлэмж хүдэр ХХК	Хог хаягдлын тухай хуулийн 37.1.2	Хаягдал аккумулятор дахин боловсруулах	5 жил	
3	Түмэн эгшиг ХХК	Хог хаягдлын тухай хуулийн 37.1.1	Химийн сав баглаа боодол дахин боловсруулах	1 жил	99110428
4	Ханбогдвэйст менежмент центр ХХК	Хог хаягдлын тухай хуулийн 37.1.1	Эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлыг дахин боловсруулах	1 жил түр зөвшөөрөл	80540022
5	Ханбогдвэйст менежмент центр ХХК	Хог хаягдлын тухай хуулийн 37.1.1	Химийн бодисын аюултай хог хаягдлыг цуглуулах, тээвэрлэх	1 жил түр зөвшөөрөл	
6	Хөтлөгч зам ХХК	Хог хаягдлын тухай хуулийн 37.1.1	Хаягдал аккумулятор дахин боловсруулах	2 жил түр зөвшөөрөл	99040023
7	Паблик сервис ХХК	Хог хаягдлын тухай хуулийн 37.1.1	Аюултай хог хаягдлыг цуглуулах, тээвэрлэх, устгах	2 жил түр зөвшөөрөл	88072770
8	Экоминерал трейд ХХК	Хог хаягдлын тухай хуулийн 37.1.2	Хаягдал аккумулятор дахин боловсруулах	1 жил	94996599
9	Элемент ХХК	Хог хаягдлын тухай хуулийн 37.1.2	Эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлыг дахин боловсруулах, химийн бодисын хаягдал цуглуулах	5 жил	99193790
10	Цэцүүх трейд ХХК		Химийн сав баглаа боодол дахин боловсруулах	5 жил	99057704
11	Ногоон ариусгал ХХК		Эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлыг дахин боловсруулах		95222296
12	ITL ХХК		Хаягдал батарей экспортлох		
13	Нью метод ХХК	Хог хаягдлын тухай хуулийн 37.1.1	Цахим цахилгаан хэрэгслийн хог хаягдлыг дахин боловсруулах	1 жил түр зөвшөөрөл	
14	Монпити ойл ХХК		Техникийн хаягдал тос дахин боловсруулах	5 жил түр зөвшөөрөл	

Хэнтий аймгийн Батноров сумын нутагт орших “Хавтгай-1” хайлуур жоншны ордыг далд уурхайн аргаар ашиглах төслийн 2025 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

15	Об ойл индастриал ХХК	Хог хаягдлын тухай хуулийн 37.1.1	Хаягдал түүхий эд боловсруулан шатахуун үйлдвэрлэх	1 жил түр зөвшөөрөл	99116845
16	Цэлмэг хөх овоо ХХК	Хог хаягдлын тухай хуулийн 37.1.1	Хаягдал аккумулятор дахин боловсруулах	1 жил түр зөвшөөрөл	88703355
17	Сувдан делюкс майнинг ХХК	Хог хаягдлын тухай хуулийн 37.1.1	Хаягдал аккумулятор дахин боловсруулах	1 жил түр зөвшөөрөл	88080320
18	Элемент медиал ХХК	Хог хаягдлын тухай хуулийн 37.1.2	Эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлыг дахин боловсруулах, химийн бодисын хаягдал цуглуулах	5 жил	99099944
19	Саус ресурс ХХК	Хог хаягдлын тухай хуулийн 37.1.1	Техникийн хаягдал тос дахин боловсруулах	1 жил түр зөвшөөрөл	99108680
20	“Технологи бридж” ХХК	Хог хаягдлын тухай хуулийн 37.1.1	Аюултай хог хаягдлыг цуглуулах, тээвэрлэх, устгах	1 жил түр зөвшөөрөл	80090125
21	Ресайкл продукт монголиа ХХК	Хог хаягдлын тухай хуулийн 37.1.1	Хаягдал аккумулятор дахин боловсруулах	1 жил түр зөвшөөрөл	99901090
22	Ирмүүн ойл трейдинг ХХК	Хог хаягдлын тухай хуулийн 37.1.1	Техникийн хаягдал тос дахин боловсруулах	1 жил түр зөвшөөрөл	99119328
23	“Натурал рековер” ХХК	Хог хаягдлын тухай хуулийн 37.1.1	Газрын тосны үйлдвэрлэлийн технологийн хаягдлыг цэвэрлэх үйлдвэр	1 жил түр зөвшөөрөл	80000789
24	“Ти энд Эл Майнинг” ХХК	Хог хаягдлын тухай хуулийн 37.1.1	Ажилласан тос боловсруулах үйлдвэр	1 жил түр зөвшөөрөл	
25	"Хай би ойл" ХХК		Ажилласан тос боловсруулах үйлдвэр		88119740

ДӨРӨВДҮГЭЭР БҮЛЭГ. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний гол зорилт, хамрах хүрээ

“Бор-Өндөр уул” ХХК-ийн Батноров сумын нутагт хэрэгжүүлж буй ордыг далд уурхайн аргаар ашиглах төслөөс мөрдөн ажиллах байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг “Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай” хууль, Засгийн газрын 2023 оны 58 дүгээр тогтоолын 2 дугаар хавсралт, “Байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээний журам”, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2019 оны А/618 дугаартай тушаалын “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам”, БОАЖЯ-ны 2024 оны 02-р сарын 05-ний өдөр 12/586тоот ерөнхий үнэлгээний дүгнэлт, БОННУ тус бүрийг үндэслэн боловсруулав.

“Бор-Өндөр уул” ХХК-ийн Батноров сумын нутагт хэрэгжүүлж буй ордыг далд уурхайн аргаар ашиглах төслийн БОННУ нь 2024 оны 12 сарын 10-нд батлагдсан ба тус төсөл 2024 онд үйл ажиллагаа явуулаагүй байна. Иймд 2026 оны БОМТ-нд БОННУ-ний 2 дахь жилд тусгасан төлөвлөгөөгөөр хийхээр төлөвлөв. Мөн БОМТ-нд төслийн шүүрлийн усыг хэмжих тоолуур тавих төлөвлөгөөг нэмэн орууллаа.

“Бор-Өндөр уул” ХХК нь 2026 онд нийт 51'902.0 мян.төг зардал бүхий байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг боловсрууллаа 2026 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний барьцаа мөнгөн дүн 25'951.0 мян.төг болно.

БОННУ-ий тайлангийн 125-р хуудсанд төсөл хэрэгжих хугацаанд БОМТ-ийн зардлын тооцооний хүснэгтийн дагуу 2026 оныг 2 дахь жил гэж тооцон нөхөн сэргээлтийн мөнгийг байршуулсан байгаа.

Хүснэгт 61. Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний зардлын тооцоо

№	Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний үзүүлэлтүүд	2024 он	2025 он	2026 он	2027 он	2028 он	5 жилийн /мян.төг/
Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний зардал							
1	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний хөтөлбөр	1300	7070	940	860	780	11050.0
2	Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө	-	23500	22000	22438	25021	92959.3
3	Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө	1360	1360	1360	1360	1360	6800.0
4	Дүйцүүлэн хамгаалах зардал	5000	10000	6000	10342.5	6128.5	37471.0
5	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр	4920	4972	5469	6016	6617.732	27995.9
6	Байгаль орчны төлөвлөгөөт аудит	-	5000	-	6000	-	11000.0
	Нийт	12580.0	51902.0	35770.0	47016.8	39907.4	187176.2

4.1 Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Хүснэгт 6. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар хэмжээ	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал мян.төг	Зардал	Баримтлах стандарт, аргачлал
Агаар орчин								
1	Өрөмдлөгө, тэсэлгээ хийх талбай болон уурхайн замд тоосыг бууруулах	Уурхайд ашиглагдаж буй зам талбай	4-5 сард Хуурай үед	-	-	200	200	MNS 4585:2016” Агаарын чанар, Техникийн ерөнхий шаардлага MNS 5916:2008
2	Далд уурхайн гол ам болон түүнээс гарч буй амнуудад хайрга чулуу дэвсэх зэргээр тоосноос хамгаалах арга хэмжээг хэрэгжүүлэх	Уурхайн хэвтээ ба босоо ам	Жил бүр	Үйл ажиллагааны зардлаас				MNS 4585:2007” “Гадаад орчны агаарын түгээмэл бохирдуулагчийн хүлцэх агууламж болон зөвшөөрөгдөх түвшин стандарт
3	Хүнд механизмын хорт утааны стандартыг мөрдөх, зарим шаардлагатай техник хэрэгсэлд шүүлтүүр тавих,	Төсөлд ашиглагдах бүх машин механизм	Жил бүр	Үйл ажиллагааны зардлаас				
4	Уурхайн карьер, овоолгод ачиж буулгах, тээвэрлэх техникийг бүрэн бүтэн байдалд тогтмол үзлэг хийж агаарын бохирдлыг бууруулах, зөрчил илэрвэл шуурхай арга хэмжээ авах	Төсөлд ашиглагдаж буй бүх автомашин	Жил бүр	Үйл ажиллагааны зардлаас				
Газрын гадарга, хөрс								
5	Уурхайн замыг тэмдэгжүүлэх	Уурхайд ашиглагдаж буй зам талбай	2026	-	-	570.0	570.0	
6	ШТМ болон засвар үйлчилгээний цэг байгуулж, орчныг бохирдуулахаас сэргийлэх	Төсөл хэрэжих талбай, нөлөөллийн бүсэд	2026	ширхэг	1	3000.0	3000.0	
7	Ахуйн бохир, хаягдал ус цэвэрлэх хөрсний бохирдол үүсгэхээс сэргийлж ажиллана	Төсөл хэрэжих талбай,	2026-2027	ширхэг	1	Үйл ажиллагааны зардлаар		

Хэнтий аймгийн Батноров сумын нутагт орших “Хавтгай-1” хайлуур жоншны ордыг далд уурхайн аргаар ашиглах төслийн 2026 оны
Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар хэмжээ	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал мян.төг	Зардал	Баримтлах стандарт, аргачлал
		нөлөөллийн бүсэд						
Усан орчин								
7	Ахуйн бохир, хаягдал ус цэвэршүүлэх эко бичил цэвэрлэх байгууламж байгуулах	Гүний усыг бохирдлоос хамгаалах	2026	ширхэг	1	Үйл ажиллагааны зардлаар		
8	Олборлолтоос шавхан зайлуулах шүүрлийн усыг жонш баяжуулах үйлдвэрийн усанд нөөцлөх.	Уурхайн шүүрлийн усны хэмжээнээс хамаарна	Жил бүр	Ширхэг	1	2000	2000	
9	Шүүрлийн усны гарцанд тоолуур тавьж, стандарт хэмжилзүйн газруудаар баталгаажуулан ашиглах, тогтмол хянах, байгаль орчны биелэлтийн тайланд тайлагнах	Босоо ам	Жил бүр	ширхэг	1	750	750	
10	Ус ашиглалтын гэрээ байгуулан төлбөрийг тогтмол төлөх	Ус хэмнэлттэй зарцуулах	2026	Үйл ажиллагааны зардлаар		-		
11	Хаягдал ус хаях, зайлуулах зөвшөөрөл авах, ашиглалтын явцад гарах бохир усыг хаягдал усны стандартын шаардлагад нийцүүлэн цэвэрлэж, төвлөрсөн ариутгах татуургын сүлжээнд нийлүүлэх, эсхүл шууд зайлуулах;	Унд ахуйн болон бусад хаягдал ус	Жил бүр	Үйл ажиллагааны зардлаар				
Ургамлан нөмрөг								
14	Талбайн ургамал талхлагдлыг бууруулахын тулд автозам болон явган	Уурхайн нөлөөллийн бүс	2026	Үйл ажиллагааны зардлаар				

Хэнтий аймгийн Батноров сумын нутагт орших “Хавтгай-1” хайлуур жоншны ордыг далд уурхайн аргаар ашиглах төслийн 2026 оны
Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар хэмжээ	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал мян.төг	Зардал	Баримтлах стандарт, аргачлал
	хүний замыг тэмдэгжүүлэх, олон салаа зам гаргахгүй байх							MNS5918:2023 Эвдэрсэн газрыг ургамалжуулах техникийн ерөнхий шаардлага
15	“Тэрбум мод” үндэсний хөтөлбөрийн хүрээнд Хэнтий аймгийн Батноров сумын хойд талын ойжуулалтын талбайд мод тарина	50ш мод тарих	Жил бүр	ширхэг	50	11	550	
Нийт зардлын дүн							7070	

4.2 Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө

Тус “Хавтгай-1” хайлуур жоншны ордыг далд уурхайн аргаар ашиглах төсөл нь 2025 оноос эхлэхээд явж байна.

Хүснэгт 7. Нөхөн сэргээлтийн ажлын зардлын тооцоо

Нөхөн сэргээлтийн төрөл	Хийх ажлууд	Ажлын хэмжээ	Жилийн зардал, мян.төг
Техникийн нөхөн сэргээлтийн ажил	Уурхайн ханыг налуулах, хөрсөөр дүүргэх	23 мян.м ³	16'500
	0.4 га талбай дээрх овоолгын хөрсийг уурхайн ханыг налуулахад ашигласны дараа тэгшлэх	1.18 мян.м ³	12'000
	Нийт		28'500

4.3 Байгаль орчныг дүйцүүлэн хамгаалах төлөвлөгөө

Зураг 4. Шаварт-өнгөт чулуу олборлосон байдал

Хүснэгт 8. Эхэн бүрдийн эвдэрсэн газрын мэдээлэл

№	Талбарын нэр	Талбарын утга
1	Газар нутгийн нэр	Орон нутагаас санал болгосон газарт
2	Экологийн бүс нутгийн нэр	Монгол орны хээрийн бүс
3	Газар нутгийн талбай, га	0.5 орчин (нарийн хэмжилт хийх шаардлагатай)
4	Газар нутгийн байршил	Хэнтий, Батноров сум
5	Газарзүйн солбицол	

Хүснэгт 9. Байгаль орчныг дүйцүүлэн хамгаалах төлөвлөгөөний зардал

№	Дүйцүүлэн хамгаалах зорилт	Хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1	Хэнтий аймгийн Батноров сумын нутагт Шаварт хэмээх газарт Уурхайн	Эвдэрсэн газарт техникийн нөхөн сэргээлт хийх	0.5 га	10 000.0	10 000.0	2026 онд	MNS 5917:2008 “Уул уурхайн үйлдвэрийн үйл ажиллагаагаар эвдэрсэн газрын нөхөн сэргээлт” стандартууд

4.4 Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төлөвлөгөө

Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний ажил төлөвлөгдөхгүй болно.

4.3 Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Уурхайн ашиглалтын үйл явцад түүх соёлын дурсгалт зүйлс олдвол уурхайн үйл ажиллагааг түр зогсоон зохих байгууллагад мэдэгдэж, түүх соёлын дурсгалт зүйлсийг хамгаалах ажлыг зохион байгуулах болно.

4.4 Осол, эрсдэл, удирдлага зохион байгуулалтын менежментийн

төлөвлөгөө

Хүснэгт 10. Осол, эрсдэл, удирдлага зохиог байгуулалтын менежментийн зардал

Нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	Зардал, /эхний жил/ мян.төг
Ажилчдад хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагааны сургалт семинарыг тогтмол зохион байгуулж, хамруулах	Үйл ажиллагааны
Ажиллагсадыг улиралд нэг удаа эрүүл мэндийн үзлэгт хамруулах.	Үйл ажиллагааны
Ажиллагсадыг тоосноос хамгаалах хошуувч, хувцас хэрэгслээр хангах	Үйл ажиллагааны
Нийт зардал	Төслийн зардлаар

4.5 Хог, хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө

Хүснэгт 11. Хог, хаягдлын менежментийн арга хэмжээ, зардал

Төслийн сөрөг нөлөөлөл	Нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	Жилийн зардал, мян.төг	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
Хог хаягдлын цэг, тосгон орчим бохирдох	Ахуйн гаралтай хог хаягдлыг ангилан ялгаж дахин ашиглах, зайлуулах арга хэмжээнүүдийг зохион байгуулах	960.0	Хог хаягдлын тухай хууль, журам, стандарт
Аюултай	Аюултай хог хаягдлыг кодлон ялгаж бүртгэлжүүлэх, стандартын дагуу байгуулсан агуулахад хадгалах, нийлүүлэгч талд буцаан өгөх, сав баглаа боодлын хор аюулыг саармагжуулах эсхүл нийлүүлэгч талд буцаан өгөх арга хэмжээнүүдийг тодорхойлох	400.0	
Ахуйн бохир ус	Бохирог соруулж сумын цэвэрлэх байгууламж руу зөөнө.	Үйл ажиллагааны зардлаар	
Нийт		1360.0	

4.6 Орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөр

Орчны хяналт шинжилгээний 2026-оны хөтөлбөрөөр төсөл орчмын агаарын бохирдол, хөрсний хүнд металлын агууламж, усны бохирдол зэргийг тодорхойлох ажлууд багтана. Эдгээр ажлуудыг хуваарийн дагуу хийж үр дүнг жил бүрийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн тайланд багтаана.

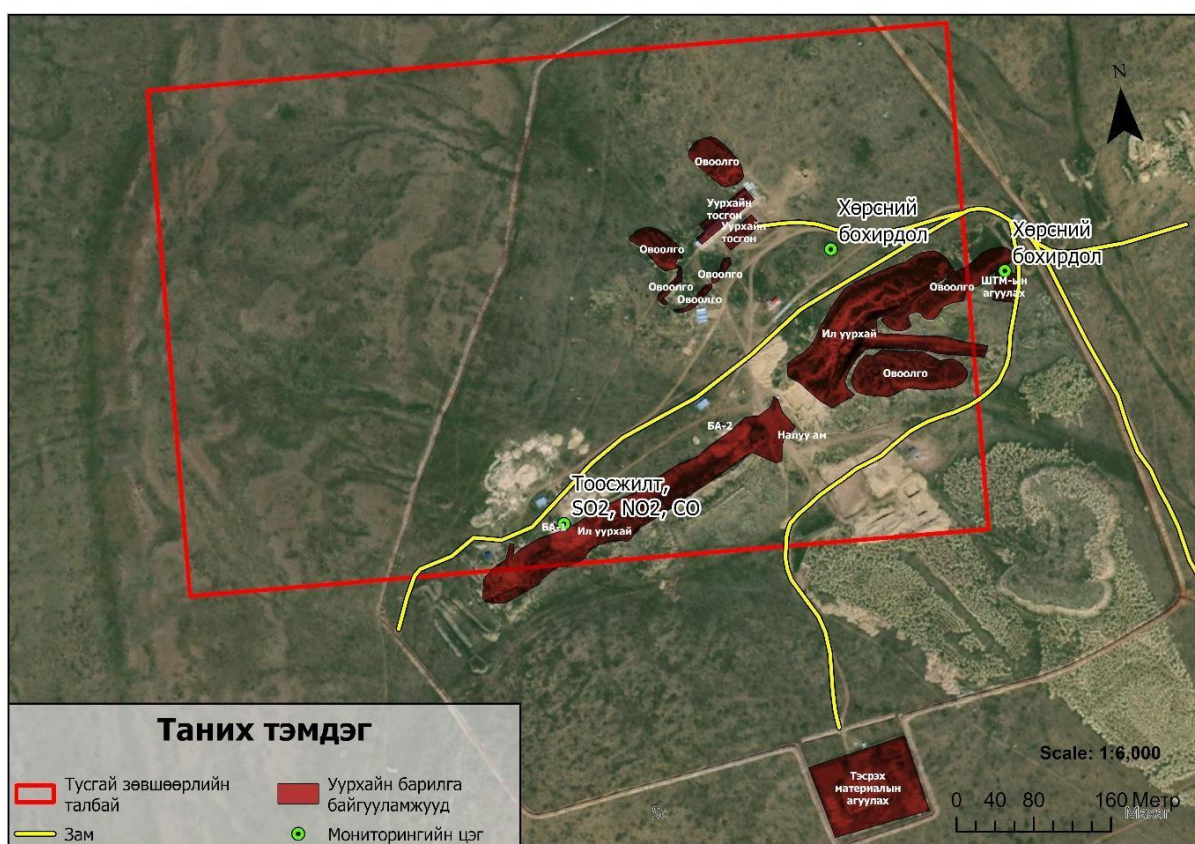
Эдгээр ажлуудыг байгууллагын удирдлага, байгаль орчны ажилтан хариуцан гүйцэтгэнэ. Шаардлагатай тохиолдолд мэргэжлийн байгууллага, лабораторитой гэрээ байгуулан гүйцэтгүүлж болно.

Хүснэгт 13. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн зардал

Хяналт-шинжилгээний үзүүлэлт	Хяналтын цэгийн байршил	Хугацаа ба давтамж	Нэгжийн өртөг, мян.төг	Жилийн зардал, мян.төг/жил	Баримтлах стандарт, аргачлал
Тоосжилт PM2.5, PM10	Уурхайн ангилан ялгах талбай орчимд	2 цэгт 2 удаа	220.0	1760.0	MNS 4585:2016
Агаар бохирдуулагч SO ₂ , NO ₂	Уурхайн ангилан ялгах талбай орчимд	2 цэгт 2 удаа	165.0	1320.0	MNS 5013:2009 MNS 5014:2009
Усны бохирдол (усны ерөнхий химийн шинжилгээ болон хүнд металл)	Уурхайн ундны уснаас	Улиралд 1 удаа	108,0	440.0	MNS 0900:2018 (Ундны ус. Эрүүл ахуйн шаардлага, чанар, аюулгүй байдлын үнэлгээ)
	Уурхайн шүүрлийн уснаас	Улиралд 1 удаа	108,0	440.0	
Усны бохирдол	Хаягдал уснаас	Улиралд 1 удаа	108,0	440.0	MNS 4943:2015 Хүрээлэн буй орчин. Усны чанар. Хаягдал ус. Ерөнхий шаардлага
Шүүрлийн усны гарцанд тоолуур хянах, тэмдэглэл хөтлөх, орон нутгийн байгаль орчны байцаагчид хянах	Уурхайн олборлолтын үед үүсэх шүүрлийн уснаас	Сар бүр	-	-	Байгаль орчин, ногоон хөгжлийн сайдын 2013 оны 05 дугаар сарын 16-ны өдрийн А-156 тоот тушаалын хавсралт, Ус ашиглалт, хэрэглээг тоолууржуулах журам
Хөрсний бохирдол	Засвар үйлчилгээний цэг	2 цэгт 2 удаа	143,0	286.0	MNS 3297:2019
	Тосгоны бохирын цэг		143,0	286.0	
Төслийг хэрэгжүүлэх зардлын дүн			4972.0		

Хүснэгт 14. Хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн хяналтын цэгийн солбицол

Хяналт-шинжилгээний үзүүлэлт илт	Хяналтын цэгийн байршил орчимд	Газарзүйн солбицол
Тоосжилт, SO ₂ , NO ₂ , CO	Уурхайн орчимд	48° 1'38.98"N 111°26'25.85"E
	Уурхайн кемп	48° 1'35.05"N 111°26'17.35"E
Хөрсний бохирдол	Засвар үйлчилгээний цэг	48° 1'40.40"N 111°26'38.74"E
	Тосгоны бохирын цэг	48° 1'41.61"N 111°26'30.18"E

Зураг 5. Мониторингийн цэгийн байршил

4.7 Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжилтийг нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах хуваарь

Хүснэгт 15. Олон нийтийн оролцоог хангах төлөвлөгөөний зардал

№	Ажлын нэр	Хэнд	Хариуцах эзэн	Хугацаа
1	Уурхайн үйл ажиллагаа, төсөл хэрэгжих талбайн өнөөгийн байдлыг танилцуулах	Хорооны иргэд, холбогдох хүмүүс	Уурхайн дарга, БО-ны мэргэжилтэн	V сард
2	Төслөөр хэрэгжүүлсэн ажил, үр дүнгийн хэлэлцүүлэг хийх	Хорооны иргэд, холбогдох хүмүүс	Уурхайн дарга, БО-ны мэргэжилтэн	X сард

4.8 2026 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний нийт зардал

Хүснэгт 16. Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний зардлын тооцоо

№	Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний үзүүлэлтүүд	Зардлын хэмжээ, мян.төг
Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний зардал		
1	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний хөтөлбөр	7'070.0
2	Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө	28'500.0
3	Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө	1'360.0
4	Дүйцүүлэн хамгаалах зардал	10'000.0
5	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр	4'972.0
	Нийт	51'902.0

“Бор-Өндөр уул” ХХК нь 2026 онд нийт 51'902 мян.төг зардал бүхий байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг боловсрууллаа 2026 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний барьцаа мөнгөн дүн 25'951.0 мян.төг Төрийн сангийн дансанд байршуулсан